

PIDÄ HUOLTA!
JAMKin opiskelijoiden varhaisen välittämisen malli:
mielenterveys- ja päihdeongelmat

Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Postiosoite/Address	Puhelin/Tel.	Faksi/Fax	Internet	Y-tunnus
JAMK University of Applied Sciences	PL 207 FI-40101 Jyväskylä FINLAND	0207438100 +358 20 743 8100	(014) 4499694 +358 14 4499694	www.jamk.fi	1006550-2

2018

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Mielenterveys- ja päihdeongelmien ennaltaehkäisy	3
3	Mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen	4
4	Kuinka otan huolen puheeksi ja miten toimin?	5
5	Toimintaohje päihdeongelmien puuttumiseen	7
6	Huumausaineet kampuksella ja kurinpitomenettely	9
7	Mistä opiskelijan saa apua, kun omat voimat eivät riitä? – Hoitoonohjaus ja seuranta	10
8	Toimintamallin seuranta, arviointi ja päivittäminen	11
	Lähteet	11
	Liitteet	13
 Taulukot		
	Taulukko 1. Toimintaohje, huolen puheeksiottaminen	6
	Taulukko 2. Toimintaohjeet erilaisissa päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa	8

2018

1 Johdanto

Korkeakouluyhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen ja hyvinvoinnin edistäminen ovat kaikkien yhteisöön kuuluvien, niin opiskelijoiden kuin henkilökunnankin vastuulla. JAMKin varhaisen välittämisen toimintamallissa kuvataan toimenpiteet, joilla ongelmia ennaltaehkäistään ja tunnistetaan sekä kuinka huoli otetaan puheeksi ja opiskelija ohjataan saamaan tukea tilanteeseensa.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa toteutetaan opiskelun *esteettömyyden ja varhaisen välittämisen periaatteita*. Esteettömyyden periaatteella tarkoitetaan sitä, että opiskelijan on mahdollista opiskella tasa-arvoisesti fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista esteistä riippumatta ja opiskelijan on mahdollisuus saada tukea tilanteeseensa. Varhaisen välittämisen periaatteella tarkoitetaan kykyä ottaa aktiivisesti puheeksi huolta aiheuttavia asioita. Varhaisen välittämisen mallin tavoitteena on tukea opiskelijoiden opiskelukykyä, edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja terveyttä, edistää mielenterveys- ja päihdeongelmien varhaista tunnistamista, helpottaa ongelmiin puuttumista ja parantaa hoitoonohjausta. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan mielenterveyttä ja päihdeettömyyttä sekä edistää yhteisöllisyyttä ja vastuullista päihdekulttuuria korkeakoulussa.

YTHS:n teettämän Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen (2016) mukaan 30 % korkeakouluopiskelijoista kärsii psyykkisistä vaikeuksista. Yleisimpiä ongelmia ovat jatkuva ylläsurin tunne, onneton ja masentunut olo, tehtäviin keskittymisen vaikeus sekä valvominen huolien vuoksi. Tutkimuksessa teetetyn mielenterveysseulan mukaan opiskelijoista yli kolmannes tunsi itsensä hyvin stressaantuneeksi, taustalla ovat useimmiten esiintymiseen liittyvät haasteet ja vaikeudet saada otetta opiskelusta. Reilu 25 % opiskelijoista kokee mielialansa, tulevaisuuden suunnittelemisen sekä voimavaransa ja kykynsä riittämättömiksi.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa (2016) kävi ilmi, että täysin raittiita on opiskelijoista noin joka kymmenes. Suurin osa opiskelijoista käyttää alkoholia kohtuudella, ja alkoholinkäyttö on vähentynyt miesopiskelijoilla vuodesta 2008 lähtien. Opiskelijoista viidesosa on kokeillut tai käyttänyt jotain huumetta, lääkkeitä tai niiden yhdistelmiä alkoholin kanssa päihtymistarkoituksessa. Iso osa opiskelijoista käyttää päihteitä kohtuullisesti, mutta joukossa on niitäkin, jolle päihteistä saattaa tulla ongelmia, ellei asiaan puututa ajoissa.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen (2016) mukaan 25 % opiskelijoista kokee netissä vietetyn ajan haitanneen opiskelua ja 23 % sen aiheuttaneen ongelmia vuorokausirytmisissä. Avuntarvetta netin käytön vähentämisessä koki noin joka kymmenes opiskelija. Opiskelua ja työntekoa enemmän aikaa kulutetaan netissä pelaamiseen, sosiaaliseen mediaan ja shoppailuun.

2 Mielenterveys- ja päihdeongelmien ennaltaehkäisy

Mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen pystyy näkemään omat kykynsä ja selviytymään elämään kuuluviin haasteisiin sekä työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan (WHO 2013). Opiskelukyvyllä tarkoitetaan opiskelijan työkykyä. Opiskelukyky muodostuu opiskelijan terveydestä ja voimavaroista, opiskelutaidoista, opiskeluympäristöstä sekä opetus- ja ohjaustoiminnasta (Kunttu, K. 2005.) Opiskelijan opiskelukykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia voidaan edistää ja tukea vaikuttamalla näihin tekijöihin. Opiskelukyvyssä on kyse tasapainosta ja sen ylläpitämisestä. Yksittäisen opiskelijan opiskelukyky muuttuu ja vaihtelee opiskeluiden aikana. Jyväskylän ammattikorkeakoulun tavoitteena on

2018

edistää ja turvata opiskelijoiden hyvinvointia, opiskelukykyä sekä turvallista ja terveellistä opiskeluympäristöä.

JAMKissa on sitouduttu tukemaan opiskeluympäristön päihdeettömyyttä ja vastuullisen päihdekulttuurin vaalimista. Päihdeettömyys koskee toimintaa JAMKin kampuksilla, oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Yhteisenä tavoitteenamme on edistää opiskelijoiden yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta sekä välittämisen ilmapiiriä, joka vahvistaa turvallisuuden tunnetta ja ennaltaehkäisee syrjäytymistä. Opiskelijajärjestö JAMKO järjestää opiskelijoille päihdeetöntä tekemistä ja tapahtumia.

JAMKissa toteutetaan varhaisen välittämisen mallia. Varhaisen välittämisen malliin sisältyy ajatus yhteisestä, jaetusta vastuusta pitää huolta toinen toisistamme. Sen tavoitteena on ennaltaehkäistä ongelmien kehittymistä ja puuttua tilanteisiin matalalla kynnyksellä. Varhaisen välittämisen mallista viestiminen on korkeakoulun yhteinen asia ja opiskelijan tulee olla siitä tietoinen opintojen alusta alkaen. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa jokaiselle opiskelijalle on nimetty opettajatutor, jonka kanssa käydään lukuvuosittain ohjauskeskustelu opiskeluihin liittyen. Lisäksi jokaisessa yksikössä toimii opinto-ohjaaja. Opettajatutor ja opinto-ohjaaja ovat avainhenkilöitä, joiden kanssa opiskelija voi matalalla kynnyksellä keskustella myös mielenterveydestä ja päihteiden käytöstä. Lisäksi opiskelijoiden on mahdollista hyödyntää *opintopsykologin*, *oppilaitospapin* ja *opiskeluterveydenhuollon* palveluita. Ennaltaehkäisevän työn toimijoita ovat JAMKin ohjaustoimijat, opiskeluhuvinvointiryhmä HyPe-team, oppilaskunta JAMKO ja opiskeluterveydenhuolto. JAMKin tavoitteena on taata ohjaushenkilöstölle hyvä osaaminen opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opiskelukyvyn tukemisessa sekä haasteiden tunnistamisessa ja niihin puuttumisessa.

3 Mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen

Mielenterveysongelmalla tarkoitetaan tilaa, jossa yksilön mieliala, ajatukset tai käytös haittaavat toimintakykyä tai ihmissuhteita tai aiheuttavat kärsimystä. Toisaalta mielen terveys ei ole pelkkää hyvinvointia tai ongelmien puuttumista. Suru, pettymykset, pelot, ahdistuneisuus ja ajoittaiset nukahtamisvaikeudet kuuluvat elämään. Mielenterveysongelman tarkkarajainen määrittäminen on vaikeaa ja sama vaikeus koskee myös mielenterveysongelman tunnistamista. Aina ihminen itsekään ei ymmärrä omaa tilannettaan. (Duodecim 2017.) Opiskelijoiden mielenterveyden ongelmat ilmenevät esimerkiksi jaksamattomuutena, väsyneisyytenä, vaikeutena keskittyä tai tehdä päätöksiä, poissaoloina, levottomuutena, uni-vaikeuksina, täydellisyden tavoitteluna tai vetäytymisenä sosiaalisista tilanteista.

Päihdeongelmassa on kyse riippuvuudesta. Riippuvuus voi kohdistua mihin tahansa aineeseen, asiaan tai toimintaan, jolla haetaan nopeaa tyydytystä ja mielihyvää. Riippuvuus kapeuttaa ja rajoittaa elämää ja vaikuttaa ihmissuhteisiin ja opiskelukykyyn. (Nuortenmielenterveystalo 2018.) Alkoholi- ja huumeriippuvuudelle on ominaista päihteen jatkuva, toistuva tai pakonomainen käyttö riippumatta käytön aiheuttamista sosiaalisista ja terveydellisistä haitoista. Suomessa yleisimpiä päihteitä ovat alkoholi ja tupakka. Huumeista yleisimpiä ovat kannabis (marihuana ja hasis), heroini ja muut opiaatit, kokaiini, amfetamiini ja muut psykosimulantit, hallusinogeenit ja erilaiset synteettiset päihdeet (Duodecim 2018.) Päihdeongelma ilmenee esimerkiksi runsaina poissaoloina, myöhästymisinä sekä taloudellisina ongelmina ja tapaturma-alttiutena. Huumeiden käytön tunnistaminen on usein hankalaa, varsinkin, jos kyse on kokeilusta tai satunnaiskäytöstä. Ongelmapelaaminen on melko yleistä opiskelijoilla, ja sitä on vaikea tunnistaa. Ongelmapelaaminen vaikuttaa negatiivisesti ajatuksiin, mielialaan, toimintaan ja terveyteen.

2018

Opiskelijalla runsas pelaaminen näyttäytyy usein eristäytymisenä, sosiaalisena ahdistuneisuutena, vuorokausirytmien häiriintymisenä, elämänhallinnan haasteina ja oman hyvinvoinnin laiminlyömisinä.

4 Kuinka otan huolen puheeksi ja miten toimin?

Jokainen opiskelija on vastuussa omasta hyvinvoinnistaan. On kuitenkin tilanteita, jolloin opiskelija itse ei tunnista tilannettaan tai jaksamisessaan tapahtunutta muutosta. Tällöin korkeakoulu yhteisön jäsenellä on velvollisuus ottaa huoli puheeksi, *varhaisen välittämisen periaatetta* soveltaen. Periaate tarkoittaa sitä, että huolen havaitsija ottaa puheeksi huolta aiheuttavan asian tai tilanteen sen henkilön kanssa, johon huoli kohdentuu. Kukaan ei voi ottaa puheeksi toisen kantamia huolia, vaan huolen omistaja on aina läsnä puheeksiottotilanteessa. Näin varmistetaan luottamuksellisuus huolten käsittelyssä. Huolen ilmaisu voi tapahtua kasvokkain, puhelimitse tai sähköpostilla. Puheeksiotossa on tärkeää tuoda esille selkeästi asiat, joista huoli syntyy. Puheeksi ottamisen tulee tapahtua luottamuksellisesti, arvostavasti ja yksityisyyttä suojaten. Tilanteissa, joissa huoli on akuutti tai omat voimavarat koetaan riittämättömiksi tai huolen omistajia on useita, huoli otetaan puheeksi useamman asianosaisen läsnä ollessa. Tässä luvussa kuvataan, kuinka erilaisissa tilanteissa, joissa huoli herää tulisi toimia. Yleisenä lähtökohtana on huoli opiskelijan hyvinvoinnista ja opiskelukyvystä. Tulee huomata, että tässä asiakirjassa ei oteta kantaa sora-lakiin (Soveltumattomuuden ratkaisuja) pohjaavaan kysymykseen alalle soveltuvuudesta. Päihdeongelmien puheeksiotto esitellään tarkemmin asiakirjan viidennessä luvussa.

Taulukossa 1 kuvataan, kuinka erilaisissa tilanteissa, joissa huoli opiskelijan jaksamisesta / tilanteesta herää, tulisi toimia. Mikäli kanssaopiskelija on huolen havaitsija, on hänen hyvä ottaa kaikissa puheeksiottotilanteissa toinen opiskelukaveri tai henkilökunnan edustaja tilanteeseen tueksi. Keskustelu tuttu- ja opetus- tai ohjaushenkilöiden kanssa on erittäin suositeltavaa tilanteen jälkeen. Yhteisen toiminnan tavoitteena on, että huoli häviää. Huoli jatkuu, mikäli opiskelija edelleen oireilee tai aiheuttaa huolta ympäristössä.

2018

Taulukko 1. Toimintaohje, huolen puheeksiottaminen

<p>Pieni huoli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä; luottamus omiin auttamismahdollisuuksiin kuitenkin vahva. • Puheeksi ottaminen luontevaa • Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta. • Esimerkkejä: opiskelijalla on poissaoloja ja / tai vetäytyy opiskelijaryhmästä • Huolen havaitsija esim. opiskelukaveri tai opettaja ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa ja ohjaa tarvittaessa eteenpäin
<p>Tuntuva huoli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huoli kasvaa ja / tai kestänyt pitkään • Luottamus omiin auttamismahdollisuuksiin heikkenee. Lisävoimavaroja tarvitaan • Esimerkkejä: opiskelija jättäytyy pois opinnoista, ei välitä omasta hyvinvoinnistaan, tai on epäily, että opiskelijalla on päihdeongelma • Huolen havaitsija ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa joko yksin tai yhdessä kampuksen päihdeyhdyshenkilön, opettajatutorin tai jonkun opiskelijalle tutun henkilön kanssa. • Huolen havaitsija konsultoi esimerkiksi päihdeyhdyshenkilöä, opinto-ohjaajaa, opintopsykologia, vahtimestaria tai koulutuspäällikköä. • Tarpeen mukaan opiskelija ohjataan avun piiriin.
<p>Suuri huoli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huolta on paljon ja / tai jatkuvasti • Opiskelija on vaarassa • Ohjaushenkilöstön / tai opiskelijan keinot loppuvat • Lisävoimavaroja ja muutos tilanteeseen saatava heti. • Esimerkkejä: opiskelija on itsetuhoinen, aggressiivinen, päihtynyt tai irti realiteeteista • Huolen havaitsija hakee itselleen tuen, tilanteessa ei toimita yksin. • Ota yhteys vahtimestariin, terveydenhuoltoon, 112. Opiskelija ohjataan avun piiriin. • Tilanteesta tiedotetaan koulutuspäällikköä / yksikön johtajaa / turvallisuuskoordinaattoria ja tarvittaessa kampuksen päihdeyhdyshenkilöä. • Huolen havaitsija on vastuussa tilanteen dokumentoinnista.

Pieni huoli

- Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä; luottamus omiin auttamismahdollisuuksiin kuitenkin vahva
- Puheeksi ottaminen luontevaa
- Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta
- Esimerkkejä: opiskelijalla on poissaoloja ja / tai vetäytyy opiskelijaryhmästä
- Huolen havaitsija esim. opiskelukaveri tai opettaja ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa ja ohjaa tarvittaessa eteenpäin

Tuntuva huoli

- Huoli kasvaa ja / tai kestänyt pitkään
- Luottamus omiin auttamismahdollisuuksiin heikkenee. Lisävoimavaroja tarvitaan.
- Esimerkkejä: opiskelija jättäytyy pois opinnoista, ei välitä omasta hyvinvoinnistaan, tai on epäily, että opiskelijalla on päihdeongelma

2018

- Huolen havaitsija ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa joko yksin tai yhdessä kampuksen päihdeyhdyshenkilön, opettajatutorin tai jonkun opiskelijalle tutun henkilön kanssa.
- Tarpeen mukaan opiskelija ohjataan avun piiriin.

Suuri huoli

- Huolta on paljon ja / tai jatkuvasti
- Opiskelija on vaarassa
- Ohjaushenkilöstön / tai opiskelijan keinot loppuvat
- Lisävoimavaroja ja muutos tilanteeseen saatava heti.
- Esimerkkejä: opiskelija on itsetuhoisin, aggressiivinen, päihtynyt tai irti realiteeteista
- Huolen havaitsija hakee itselleen tuen, tilanteessa ei toimita yksin.
- Ota yhteys vahtimestariin, terveydenhuoltoon, 112. Opiskelija ohjataan avun piiriin.
- Tilanteesta tiedotetaan koulutuspäällikköä / yksikön johtajaa / turvallisuuskoordinaattoria ja tarvittaessa kampuksen päihdeyhdyshenkilöä.
- Huolen havaitsija on vastuussa tilanteen dokumentoinnista.

5 Toimintaohje päihdeongelmien puuttumiseen

Päihteiden kohtuukäyttö tai päihdeettömyys on osa elämänhallintaa, ammatillista kasvua ja valmentautumista työelämään. Vastuu päihdeongelmaan puuttumisesta kuuluu myös korkeakoulu yhteisölle.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa jokaisella kampuksella toimii tehtävään koulutuksen saanut päihdeyhdyshenkilö. Päihdeyhdyshenkilön tehtävänä on tarjota tukea puheeksiottotilanteeseen. Päihdeyhdyshenkilö järjestää hoitoonohjausneuvottelun ja huolehtii tilanteen seurannasta. Tarpeen mukaan päihdeyhdyshenkilö osallistuu korkeakoulun edustajana terveydenhuollossa järjestettyyn hoitoneuvotteluun. Päihdeyhdyshenkilö koordinoi ja organisoii huumausainetestausten ja huolehtii opiskelijan kuulemisesta ennen huumausainetestausta. Päihdeyhdyshenkilö kokoaa ja arkistoi tilanteeseen liittyvät asiakirjat (ilmoitus opetustilanteesta poistamisesta, hoitositoumus, huumausainetestaukseen liittyvät dokumentit sekä muistiot).

Seuraavaksi, taulukossa 2 kuvataan toimintaohjeet erilaisissa päihteiden käyttöön liittyvissä tilanteissa:

Taulukko 2. Toimintaohjeet erilaisissa käyttöön liittyvissä tilanteissa

<p>A Toimintaohje, kun opiskelija havaitsee itse olevansa avun tarpeessa päihde- tai peliongelman vuoksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. Ota yhteyttä keneen tahansa luotettavaksi kokemaasi henkilöön tai kampuksen päihdeyhdyshenkilöön ja kerro päihdeongelmastasi. Selvitä opintojesi tilanne ja kuinka niiden kanssa etenet. • 2. Selvitä yhteistyössä sinua parhaiten tukeva hoito ja sitoudu siihen. Hoitotahoja voivat olla esimerkiksi päihdehoitaja tai SOVATEK-säätiön päihdepalvelukeskus.
<p>B Toimintaohje, kun huoli opiskelijan päihteidenkäytöstä herää:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. Huolen havaitsijana ota yhteys kampuksen päihdeyhdyshenkilöön. Sopikaa yhteinen tapaaminen opiskelijan kanssa ja ottakaa huoli puheeksi luottamuksellisesti opiskelijan yksityisyyttä kunnioittaen. Älä syyllistä, mutta kerro avoimesti, mitkä havaintosi vahvistavat kokemaasi huolta. • 2. Konsultoi tarvittaessa esimerkiksi opettaja-tutoria, opinto-ohjaajaa, opintopsykologia tai terveydenhuoltoa. • 3. Mikäli huoli on tuntuva, sovitaan päihdeyhdyshenkilön johdolla opiskelijan kanssa hoitoon ohjautumisesta terveydenhuoltoon (hoitositoumus, LIITE 2). • 4. Sovitaan päihdeyhdyshenkilön johdolla tilanteen seurannasta ja mahdollisista verkostopalavereista, joissa voi olla mukana opiskelijan lisäksi terveydenhuollon ja JAMKin ohjaushenkilöstön edustajia.
<p>C Toimintaohje, kun opiskelija on päihtyneenä kampuksella:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. Varmista että opiskelija ei ole vaaraksi itselleen eikä muille • 2. a) Pieni huoli: ota asia puheeksi päihtyneen kanssa mieluiten yhdessä jonkun toisen kanssa • 2 b) Tuntuva / suuri huoli: ota suoraan yhteyttä vahtimestareihin tai 112 • 3. Ohjaa opiskelija turvallisesti kotiin • 4. Ota yhteyttä kampuksen päihdeyhdyshenkilöön, jonka tehtävänä on huolehtia puheeksiottotilanteen ja hoitoonohjauksen järjestämisestä. Toimita tilanteesta syntyneet dokumentit (Lomake: opiskelijan poistaminen opetustilanteesta (LIITE 1.)) päihdeyhdyshenkilölle, joka vastaa tilanteesta syntyneiden asiakirjojen sähköisestä arkistoinnista • 5. Kurinpitomenettelyn käynnistäminen tarvittaessa (Tutkintosäätö §40)

A Toimintaohje, kun opiskelija havaitsee itse olevansa avun tarpeessa päihde- tai peliongelman vuoksi:

1. Ota yhteyttä keneen tahansa luotettavaksi kokemaasi henkilöön tai kampuksen päihdeyhdyshenkilöön ja kerro päihdeongelmastasi. Selvitä opintojesi tilanne ja kuinka niiden kanssa etenet.
2. Selvitä yhteistyössä sinua parhaiten tukeva hoito ja sitoudu siihen. Hoitotahoja voivat olla esimerkiksi päihdehoitaja tai SOVATEK-säätiön päihdepalvelukeskus.

B Toimintaohje, kun huoli opiskelijan päihteidenkäytöstä herää:

1. Huolen havaitsijana ota yhteys kampuksen päihdeyhdyshenkilöön. Sopikaa yhteinen tapaaminen opiskelijan kanssa ja ottakaa huoli puheeksi luottamuksellisesti opiskelijan yksityisyyttä

2018

kunnioittaen. Älä syyllistä, mutta kerro avoimesti, mitkä havaintosi vahvistavat kokemaasi huolta.

2. Konsultoi tarvittaessa esimerkiksi opettajatutoria, opinto-ohjaajaa, opintopsykologia tai terveydenhuoltoa.
3. Mikäli huoli on tuntuva, sovitaan päihdeyhdyshenkilön johdolla opiskelijan kanssa hoitoon ohjautumisesta terveydenhuoltoon (hoitositoumus, LIITE 2).
4. Sovitaan päihdeyhdyshenkilön johdolla tilanteen seurannasta ja mahdollisista verkostopalaverista, joissa voi olla mukana opiskelijan lisäksi terveydenhuollon ja JAMKin ohjaushenkilöstön edustajia.

C Toimintaohje, kun opiskelija päihtyneenä kampuksella

1. Varmista että opiskelija ei ole vaaraksi itselleen eikä muille
2. a) Pieni huoli: ota asia puheeksi päihtyneen kanssa mieluiten yhdessä jonkun toisen kanssa
b) Tuntuva / suuri huoli: ota suoraan yhteyttä vahtimestareihin tai 112
3. Ohjaa opiskelija turvallisesti kotiin
4. Ota yhteyttä kampuksen päihdeyhdyshenkilöön, jonka tehtävänä on huolehtia puheeksiottotilanteen ja hoitoonohjauksen järjestämisestä. Toimita tilanteesta syntyneet dokumentit (Lomake: opiskelijan poistaminen opetustilanteesta (LIITE 1.)) päihdeyhdyshenkilölle, joka vastaa tilanteesta syntyneiden asiakirjojen sähköisestä arkistoinnista.
5. Kurinpitomenettelyn käynnistäminen tarvittaessa (Tutkintosääntö §40)

6 Huumausaineet kampuksella ja kurinpitomenettely

Suomen huumausainelaki (373/2008) ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosääntö (Tutkintosääntö 2018, §39) linjaavat huumausaineiden käyttöä, hallussapitoa ja myymistä. Huumausaineiden vaikutuksenalaisena oleminen, huumausaineiden hallussapito sekä myyminen kampusalueella on kielletty. Mikäli opiskelijan epäillään tai havaitaan myyvän tai välittävän huumeita ammattikorkeakoulun alueella tai kyseessä on huumeisiin liittyvä akuutti tilanne, on suositeltavaa ottaa välittömästi yhteyttä yleiseen hätänumeroon (112). Huumausaineisiin liittyvistä muista havainnoista ja vihjeistä voi soittaa poliisin maksuttomaan vihjepuhelimeen joko nimettömänä tai mieluummin nimellä ja yhteystiedoilla. Vihjepuhelimeen ilmoitetut tiedot käsitellään aina luottamuksellisesti, eikä ilmoittajan nimeä välitetä tiedon kohteelle.

Huumausainetestaus

Ammattikorkeakoululain (932/2014) ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosäännön (huumausainetestaus §39) mukaan ammattikorkeakoululla on oikeus velvoittaa opiskelijan, koulutusalaista ja suoritettavista opinnoista riippumatta, esittämään huumausainetestin koskevan todistuksen (LIITE 3), jos on perusteltua epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Lisäedellytyksenä on, että testaus on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja että opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä. Huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen: 1) vakavasti

2018

vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä; 2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta; 3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännösin suojattujen tietojen suojausta tai eheyttä; tai 4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä. Huumausainetestiä koskeva todistus (LIITE 3) on esitettävä ammattikorkeakoulun määräämässä kohtuullisessa ajassa. Ammattikorkeakoulu vastaa todistuksesta aiheutuvista kustannuksista. (Huumausainetestausta §39, Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 12.6.2018)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosäännön (2018) **Kurinpitomenettely** §40 mukaan opiskelijaa, joka on ammattikorkeakoulussa syyllistynyt vilppiin tai muutoin rikkonut ammattikorkeakoulun järjestystä häiritsemällä opetusta, käyttäytymällä väkivaltaisesti tai uhkaavasti, voidaan kurinpidollisesti rangaista rikkomuksen vakavuudesta riippuen kirjallisella varoituksella tai erottamalla hänet määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Myös kieltäytyminen huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä tai huumeiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen antaminen voi johtaa edellä kuvattuihin kurinpitotoimiin. Opiskelijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Opiskelijan kuulemisesta vastaa kampuksen päihdeyhdyshenkilö.

Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää rehtori ja opiskelijan erottamisesta määrääjäksi ammattikorkeakoulun hallitus. Opetusta häiritsevä, alkoholin vaikutuksen alla oleva, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan opetustilasta tai oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta ja osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi. Mikäli opiskelija joudutaan poistamaan opetuksesta päihteiden käytön vuoksi, täytetään aina ”opiskelijan poistaminen opetustilanteesta päihteiden käytön vuoksi” -lomake (LIITE 1) ja jos tilanne on koettu uhkaavaksi, tehdään turvallisuuskoordinaattorin kanssa kirjallinen ilmoitus uhkaavasta tilanteesta. Tapahtumien kirjaaminen ja dokumentointi on tilanteen hahmottamisen ja jatkoselvittelyn kannalta erittäin tärkeää. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosääntö, Kurinpitomenettely §40.)

7 Mistä opiskelijan saa apua, kun omat voimat eivät riitä? – Hoitoonohjaus ja seuranta

Korkeakoulun ja opiskeluterveydenhuollon tarjoamaa monipuolista tukea tarvitaan hyvän oppimisen, fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Yhteisenä tavoitteenamme on luoda terve ja turvallinen oppimisympäristö, suojata mielenterveyttä, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää opiskeluympäristön hyvinvointia.

JAMKin opiskelijat saavat tarvittaessa apua seuraavilta tahoilta:

- JAMKin ohjauspalvelut (opinto-opas): opettajatutor, vertaistutor, mentor, opinto-ohjaaja, opintopsykologi, oppilaitospappi, opintoasiainkoordinaattori
- Opiskeluterveydenhuolto YTHS (opinto-opas): terveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, depressiohoitaja, lääkäri
- Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden palvelut:
 - Mielenterveysongelmat: kaupungin psykologi, ravitsemusterapeutti, toimintaterapeutti, aikuispsykiatrian palvelut, nuorisovastaanotto, kriisikeskus Mobile, Etsivä nuorisotyö

2018

- Päihde- ja peliongelmat: terveysasemien päihdehoitajat, nuorisovastaanotto, päihdepalvelusäätiö Sovatek

Puheeksiottotilanteessa (ohjauskeskustelu, verkostopalaveri) tavoitteena on löytää palveluverkostosta opiskelijan tilannetta parhaiten tukevat palvelut ja ohjata opiskelija saamaan apua tilanteeseensa. Tapaamisessa sovitaan jatkotoimenpiteistä opiskelijan tilanteen selvittämiseksi siten, että huoli vähenee. Erittäin suositeltavaa on sopia asianosaisten kesken seurantapalaveri, jonka sisältöinä ovat opiskelijan opiskelukyky ja opintojen tilanne sekä tarvittaessa toistamiseen hoitoon ohjaus. Päihdeongelmissa seurantapalaverin järjestäminen on ehdottoman tärkeää. On luontevaa, että seurantapalaverissa läsnä ovat huolen havaitsijan lisäksi kampuksen päihdeyhdyshenkilö ja opiskelijan tilanteen kannalta keskeiset toimijat kuten JAMKin ohjauksen avainhenkilö (opettajatutor/opinto-ohjaaja / opintopsykologi) sekä hoitotaho (kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelut). Mikäli huoli opiskelijan tilanteesta on pieni, voidaan seurantapalaveri järjestää pienimuotoisempana.

8 Toimintamallin seuranta, arviointi ja päivittäminen

Koulutuksen kehittämispalvelut vastaa JAMKin opiskelijoiden varhaisen välittämisen toimintamallin toimivuuden arvioimisesta ja sen päivittämisestä yhteistyössä opiskeluhyvinvointi työryhmän (HyPe-team) kanssa vuosittain. Arvioinnissa hyödynnetään dokumentoituja asiakirjoja ja mahdollisesti asianosaisten kokemuksia sekä opiskelijoita kerättyä palautetta esimerkiksi Jupinaviikolta.

Varhaisen välittämisen toimintamallin käsittelyn yhteydessä syntyvät asiakirjalliset tiedot käsitellään ja arkistoidaan sähköisesti JAMKin asianhallintaan (Tweb), jossa niitä säilytetään JAMKin tiedonohjaussuunnitelman mukaisesti. Mikäli opiskelijan ohjaukseen osallistuu muita, kuin JAMKin henkilöstöön kuuluvia, toimitetaan asiakirjallinen tieto JAMKille paperilla ja liitetään sähköisesti asianhallintaan. Prosessista ja asiakirjallisten tietojen käsittelystä laaditaan erillinen ohjeistus.

Lähteet

[Duodecim. 2017. Terveyskirjasto. Mielenterveyden häiriöt.](#) Viitattu 22.11.2018.

[Duodecim. 2018. Terveyskirjasto. Päihde- ja huumeriippuvuus.](#) Viitattu 22.11.2018.

Eriksson, E. & Arnkil, T. 2005. Huoli puheeksi. Stakes. Oppaita 60/2005.

[Huumausainelaki. 373/2008 \(Finlex\).](#) Viitattu 23.11.2018.

[Jyväskylän ammattikorkeakoulun järjestyssäännöt. 2013. \(ELMO intra\).](#) Viitattu 15.5.2018.

[Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosääntö. 2018. \(opinto-opas\).](#) Viitattu 23.11.2018.

[Järjestyslaki. 612/2003 \(Finlex\).](#) Viitattu 23.11.2018.

[Kunttu, K., Pesonen, T. Saari, J. 2016. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 48.](#) Viitattu 15.5.2018.

[Nuortenmielenterveystalo.fi. 2018. Häiriöt ja ongelmat. Päihdeongelmat.](#) Viitattu 22.11.2018.

2018

[Opiskelijoiden päihdeohjelma – Toimenpideohjelma opiskelijoiden päihteidenkäytön ehkäisemiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumisen tueksi. Suomen yliopistot UNIFI ry:n hallitus 17.12.2014.](#) Viitattu 15.5.2018.

[Rikoslaki. 1889/ 39 \(Finlex\).](#) Viitattu 23.11.2018.

[Sora-lainsäädännön toimeenpano terveydenhuollossa. Ratkaisuja opintoihin soveltumattomuuteen. 2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2015:2. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki \(PDF\).](#) Viitattu 15.5.2018.

[Tietosuojalaki 1050/2018 \(Finlex\).](#)

[Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014 \(Finlex\).](#) Viitattu 23.11.2018.

2018

Liitteet

Kaikki liitteet löytyvät [opiskelijaintrasta](#) (vaatii kirjautumisen).